

Κείμενο 1

Το δύσκολο άθλημα της φιλίας

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο δημοσιεύθηκε στο www.tovima.gr στις 18 Ιουλίου 2020. Υπογράφεται από τον Αλέξη Σταμάτη και αναφέρεται στη φιλία την εποχή του διαδικτύου.

Ο Μαρσέλ Προυστ¹ έλεγε πως δεν υπάρχει τίποτα πιο τρυφερό από την αλληλογραφία φίλων που δεν επιδιώκουν να συναντηθούν. Αν ζούσε φυσικά στην εποχή των σόσιαλ μίντια², ίσως να ισχυριζόταν το ακριβώς αντίθετο.

Η φιλία την εποχή του Διαδικτύου δεν έχει καμία σχέση με αυτό που εννοούσαμε παλιά. Ο ενσώματος εαυτός αντικαθίσταται από τον ψηφιακό, ο οποίος είναι μια κατασκευή, μια σκηνοθετημένη επιλογή του τι θέλουμε κάθε φορά να προβάλλουμε. Τι φιλίες μπορεί να συνάψει αυτός ο ψηφιακός εαυτός; Κι ακόμη σε περιόδους «σοσιαλμιντιακής» κρίσης, μακροχρόνιες φιλίες (ηλεκτρονικές ή μη) μπορεί να διαταραχτούν για ένα αιμοβόρο post³ ή ένα «λάθος» like⁴. Αυτά ακούγονται κωμικοτραγικά, αλλά είναι η θλιβερή πραγματικότητα που ανέτρεψε την έννοια της φιλίας.

Η αξία της φιλίας ήταν πολύ σημαντικό ζήτημα τα αρχαία χρόνια. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε ότι υπάρχουν τρία είδη φιλίας: Το πρώτο, η ωφελμιστική φιλία, που απορρέει από το συμφέρον, είναι συμπτωματική, δεν πηγάζει από ειλικρινά συναισθήματα, είναι ρευστή και παροδική και αφορά μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα. Το δεύτερο, η απολαυστική φιλία, χαρακτηρίζει τα νιάτα. Αναπτύσσεται ανάμεσα σε εφήβους, σε συμφοιτητές και συμμαθητές, είναι συμπτωματική κι αυτή. Πηγάζει από αυθόρμητα συναισθήματα, διαφοροποιείται και η απόλαυσή της φθίνει, καθώς διαφοροποιούνται τα κοινά ενδιαφέροντα. Ισχυρότερο, δίχως αμφισβήτηση, είναι το τρίτο είδος φιλίας που θεμελιώνεται κατά τον Αριστοτέλη στον αλληλοσεβασμό και την αλληλοεκτίμηση των αρετών, των αξιών και των ιδανικών δύο προσωπικοτήτων, οι οποίες ανοίγονται αμφίδρομα δίχως αναστολές. Ο ψυχικός αυτός δεσμός εξυπακούεται ότι προϋποθέτει και απαιτεί χρόνο, έχει χαρακτήρα άφθαρτο,

¹Μαρσέλ Προυστ : Γάλλος συγγραφέας, δοκιμιογράφος και κριτικός

²μέσα κοινωνικής δικτύωσης

³ανάρτηση

⁴θετικό σχόλιο

στηρίζεται στην καλοσύνη, την εμπιστοσύνη και τη στέρεα αγάπη και ενσυναίσθηση. Είναι μακροχρόνιος και δοκιμάζεται στη χαρά και στη θλίψη.

Δεν είναι τυχαίο ότι όσο μεγαλώνουμε μένουμε με δυο-τρία άτομα που θεωρούμε ουσιαστικά φίλους μας. Συνήθως είναι με άτομα που έχουμε γνωρίσει στην εφηβική ή μετεφηβική ηλικία και για κάποιον λόγο, ο οποίος ίσως να είναι η ανάμνηση της καθαρότητας του αισθήματος, έχουν παραμείνει στη ζωή μας.

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αντανakλαστικής φιλίας, όπου η έννοια παραποιείται. Σχεδόν γνωστοί, ακόλουθοι, προσθήκες «φίλων» και «φίλοι» «φίλων» προσμετρώνται στους «φίλους» που δεν είναι φίλοι, αφού ούτε την πραγματική τους εικόνα έχουμε. Σαν παιχνίδι προφίλ που σε καλεί να μαντέψεις ποιος είναι ο εκάστοτε «φίλος» και βέβαια είναι αυτός που νομίζεις ότι θέλει να είναι. Ζούμε στην εποχή των γνωριμιών. Της αμοιβαιότητας, της ανταλλαγής. Της φιλίας του Διαδικτύου.

Επιστρέφοντας στο πόσο δύσκολο και απαιτητικό είναι το αίσθημα της φιλίας είναι γεγονός ότι οι αληθινές φίλιες χαρακτηρίζονται από μια σταθερή δοκιμασία. Η σχέση, για να είναι νοηματοδοτημένη, θα δοκιμαστεί. Θα δοκιμαστεί στη σιωπή, θα ακονιστεί στη διαφωνία, θα σφυρηλατηθεί στη διεκδίκηση. Θα βιωθεί στη βιωμένη πνευματικότητα και την προσωπική αναζήτηση, στο άνοιγμα της ψυχής. Η επικράτησή της έναντι όλων των δοκιμασιών θα είναι και η τελική σφραγίδα της.

Κείμενο 2

Στη φίλη μου

Το ποίημα ανήκει στη Μαρία Πολυδούρη από τη συλλογή «Ανέκδοτα Ποιήματα», 1918 - 1920.

Όλα τα άνθη τ' αγαπώ
μεθώ στο άρωμά των

το βλέμμα να βυθίζεται
ποθώ στα χρώματά των.

Υπάρχει όμως εν λεπτόν
πολύ ευώδες άνθος

που δεν μαραίνεται ποτέ
και τ' αγαπώ με πάθος.

Αυτό δεν θάλλει⁵ στους αγρούς
στους κήπους δεν υπάρχει
και τα αβρά⁶ του πέταλα
ο ήλιος δεν θάλπει⁷.

Έδαφος έχει δι' αυτό η τρυφερή καρδιά
με θέρμην απαράμιλλον⁸ και λέγεται Φιλία!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του συντάκτη του κειμένου:

- α. Ο Αριστοτέλης προβληματίζεται για τη φιλία που αποβλέπει στο συμφέρον.
- β. Ο αριθμός των θετικών σχολίων στο διαδίκτυο προσδιορίζει τη σύγχρονη φιλία.
- γ. Ο Μαρσέλ Προυστ υποστήριξε τη δια ζώσης φιλία.
- δ. Η φιλία δοκιμάζεται μεταξύ άλλων και από τον ανταγωνισμό.
- ε. Ο αρθρογράφος θεωρεί εμπόδια για τη σύναψη φιλίας την καλοσύνη και τον αυθορμητισμό.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης του άρθρου επιχειρεί, για να οργανώσει τον λόγο του, τη διαίρεση της φιλίας. Ποια είναι τα είδη της και με ποιο κριτήριο γίνεται η διαίρεση;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ζούμε λοιπόν στην εποχή της αντανakλαστικής φιλίας, όπου η έννοια παραποιείται. Σχεδόν γνωστοί, ακόλουθοι, προσθήκες «φίλων» και «φίλοι» «φίλων» προσμετρώνται στους «φίλους» που δεν είναι

⁵ ανθίζει

⁶ απαλά, τρυφερά

⁷ ζεσταίνει

⁸ ασύγκριτη, ασυναγώνιστη

φίλοι, αφού ούτε την πραγματική εικόνα τους έχουμε. Σαν παιχνίδι προφίλ που σε καλεί να μαντέψεις ποιος είναι ο εκάστοτε «φίλος» και βέβαια είναι αυτός που νομίζεις ότι θέλει να είναι.

Στο παραπάνω χωρίο του κειμένου παρατηρείται μια επανάληψη της λέξης «φίλος». Να σε απασχολήσει ο λόγος για τον οποίο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη λέξη σε εισαγωγικά, ενώ σε μια περίπτωση χωρίς εισαγωγικά (μονάδες 9). Να γράψεις από μια συνώνυμη για κάθε υπογραμμισμένο ρήμα, ώστε να μην αλλάξει το νόημα των προτάσεων, στις οποίες το καθένα εντάσσεται (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2, αξιοποιώντας σχετικές κειμενικές ενδείξεις, να δώσεις τη δική σου ερμηνεία για τη στάση του ποιητικού υποκειμένου αναφορικά με τη φιλία. Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή της; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15